

חשון התשע"ב

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

דמותו של יצחק

לפרשת תולדות-איתן כרמלי

גררה עד עזה " וכיום נוטים לזהותה עם תל-גמה ליד קיבוץ רעים סמוך לציר כיסופים – גוש קטיף. על מיקומה המדויק של ארץ גרר – בין עזה לנחל אל-עריש עומד בהרחבה פרופ' יהודה אליצור ז"ל בספרו ישראל והמקרא ...

באברהם נאמר: " ויהי רעב בארץ, וירד אברם מצריימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ". יצחק, בבוא הרעב השני, מבין שאין הרעב תופעה ביולוגית או בוטנית העומדת בפני עצמה.

ניתן אולי לדייק מהמילים מלבד הרעב הראשון, שעד שנכנס אברהם לארץ, לא נתקדשה, ונהגה ככל הארצות. מכיוון שנכנס, כל פעולותיה של הארץ הן רמזים מהבורא. ואם כן מדובר ברעב השני שחל בארץ. הראשון כנסיון לאברהם אביו והשני כנסיון עבורו. ומעשה אבות סימן לבנים, אי לזאת יוצא יצחק לדרך, כפי שלמד מאברהם אביו. מכיוון שכך, כל זמן שהיה יצחק בארץ, לא נצרך האל להזהירו שלא ירד, אך כאשר הגיע לגבול – צווה אתו ה': " אל תרד מצרים"

יצחק מול אברהם ויעקב:

אזהרה זו שלא לצאת מהארץ, נראית מוזרה, הרי גם אברהם כאמור עם בוא הרעב יורד למצרים, וגם יעקב נשלח על ידי יצחק אביו, אותו יצחק שידוע כבר כי יש איסור על יציאה מהארץ, לבית לבן. כאשר שולח יצחק את יעקב לבית לבן אומר לו (בראשית כ"ח ב): " קום לך פדנה ארם ... " נשאלת כאן השאלה, במה שונה יצחק מאברהם ויעקב? מדוע על יצחק חל איסור יציאה מהארץ בעוד על אביו ובנו איסור זה אינו חל?

רש"י על פי המדרש אומר מקור מס 4:

בפרשה דנים בהולדת יעקב ועשיו, יציאת יצחק לגרר (ארץ פלישתים = ארץ ישראל) בברכת יצחק לבניו ובריחתו / יציאתו של יעקב לפדן ארם.

יצחק פונה לרדת למצרים מפני הרעב:

בבוא הרעב השני פונה יצחק לרדת למצרים כאביו אברהם, בבחינת 'מעשה אבות סימן לבנים', אבל ה' מצווה את יצחק: (בראשית כ"ו, א'-ב') מקור מס 1:

" ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלישתים גררה: וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכון בארץ אשר אמר אליך: גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך ..."

נשאלת השאלה הרי יצחק פונה לגרר, שהיא בגבולות הארץ, ומדוע מצווה אותו הקב"ה שלא ירד למצרים?

מפרש הרשב"ם במקום מקור מס 2:

מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם - כדכת' ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. לא הוצרך פסוק זה אלא להודיע שכשם שאברהם אביו היה הולך בשביל הרעב למצרים, כך יצחק היה יורד למצרים דרך ארץ פלשתים, דרך קצרה, כדכת' ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, ולכך אמר לו הק' אל תרד מצרימה לפי שידוע הקב"ה שהיה יורד למצרים:

ה' היודע את מטרת נסיעת יצחק לגרר, עוצר אותו, לפני שיצא מתחומי ארץ ישראל. ממש על הגבול כפי שמסביר זאת

הרב חנן פורת במקור מס 3 (באמצע):

העיר גרר שוכנת, לדעת רוב חוקרי המקרא, בנגב המערבי, לא הרחק מעזה, כמפורש כבר בפרשת נח: " ויהי גבול הכנעני מצידון בואכה

"שהיה דעתו לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב אמר לו אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך". מקורו של רש"י הוא **מדרש רבה** האומר: "גור בארץ הזאת - אמר רבי הושעיה: את עולה תמימה. מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת, אף את אם יצאת חוץ לארץ, נפסלת!"

הרב בנימין במברגר מפרש כי עולה תמימה הוא כינוי לקורבן שהיה בבית המקדש ושמו עולה. קורבן זה היה נשרף כולו על המזבח (למעט העור) ולא היה מתחלק לכהנים או לבעלי הקורבן. יצחק אבינו הועלה לקורבן על המזבח (בעקידה) ומאותו רגע הוא נחשב שכולו ל-ה' כמו קורבן העולה המוקטר כליל לה'. מאחר וכולו קודש ל-ה' הוא נצרך להישאר הארץ הקודש ולא לצאת ממנה ולהיטמא בטומאת ארץ העמים.

יחודו של יצחק: משמעות "עולה תמימה":

הרב בלומנצוויג ראש ישיבת ההסדר בירוחם עורך מעין השוואה בין האבות: חייו של אברהם הם בבחינת "לך-לך". - כל הזמן בתנועה. עולה לארץ תוך התנתקות מהעבר ופריצה לחיים חדשים, הופעה חדשה לחלוטין בעולם. הוא מתנסה בעשרה נסיונות, נלחם במלכים וכד'. יעקב - חייו גם הם גדושים במאורעות. יורד לגלות, מתמודד עם לבן ועובר תלאות והתמודדויות רבות... יצחק לעומתם - חייו נראים מאוד פסיביים, בבחינת 'עולה תמימה'. אינו יוצא מארץ ישראל, מקובע במקומו. נראה לכאורה שרק ממשיך דרכו של אברהם. הדברים משתקפים בתפילות שתיקנו האבות: אברהם תיקן את תפילת שחרית. - תפילת השחר זמנה עם המעבר מהחושך לאור. ישנה כאן פעולה משמעותית, התנתקות מהגלות ועלייה לארץ ישראל, מחיים חשוכים אל עבר חיים מלאי אור. כך גם משמע מהמילה "עמידה" שממנה נלמד שאברהם תיקן שחרית. "עמידה" - קימה, זקיפות קומה, פעילות והתחדשות. יעקב תיקן את תפילת ערבית. לנו נדמה שהלילה הוא רק חתימת זמן מסוים, סוף האור, סוף היום. אולם בעצם הלילה הוא זמן בפני עצמו - זמן של חושך. תקופה של גלות והסתרה. לפיכך, יעקב פועל את הפעולות הנזקקות לתקופה שכזו. כך גם תפילת ערבית הנלמדת

מהמילה "ויפגע" מעידה על פעילות ועשייה אקטיבית. יצחק לעומתם תיקן את תפילת מנחה. מנחה משמעותה מנוחה (כפי שמעידה מנחה של שבת - "מנוחת אהבה ונדבה וכו'"). מופיע כאן ממד של פסיביות ביחס לחיים. כך גם המילה "לשוח" ממנה נלמד שיצחק תיקן את תפילת מנחה, מעידה על משהו הרבה יותר נינוח, שיחה פשוטה, ובהתאמה, זמן מנחה הוא זמן שהשמש עומדת ברום השמים, כביכול באמצע של הופעת האור. איננו נפגשים עם ההתחדשות שמצאנו בשני האבות האחרים, ולפיכך דמותו של יצחק אבינו ומהותה לוטה מעט בערפל.

הרב יהושע שפירא, ראש ישיבת רמת גן מפזר מעט מן הערפל: **מקור מס 5:**

יצחק אבינו, עולה תמימה, מציב את היעד שאליו צריך לרום את הכל. הוא לא רק מחזיק מעמד שלא ליפול, אלא גם מסמן את הכיוון - לאן צריך להגיע, מהי האמת הפנימית. מנקודת מבטו של יצחק, כל האירועים הקשים והמורכבים שמזמנת לנו המציאות הגשמית אינם אלא אפיזודה חולפת. עם ישראל מיטלטל בגלויותיו, נע ונד בארץ, ויצחק אבינו לא מש ממקומו. כתוב בגמרא (שבת פ"ט: ט) שלעתיד לבוא נאמר ליצחק "כי אתה אבינו", זאת לעומת אברהם ויעקב שעליהם אומר הכתוב "כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו". מדוע? משום שרק יצחק מבטא את האמת הפנימית שלנו בטהרה. אברהם בא מחוץ-לארץ, יעקב ירד איתנו לחוץ-לארץ, אורם הולך לפנינו בכל המחשכים והמצבים הנפולים, אבל רק יצחק אבינו מאיר את האור העצמי שלנו - זה שעומד מעל ומעבר לכל הגלויות והנפילות, זה שתובע את האמת המתנוצצת מבעד לכל ההסתרים והצללים... עקידת יצחק מלווה את כל תפילותינו, מכיוון שהיא המקום הפנימי שבו כולנו קשורים ועקודים על גבי המזבח, חבוקים ודבוקים בו יתברך ללא כל אפשרות של פירוד והפסק. זה העבר שלנו, זה העתיד שלנו, ומתוך כך זהו גם עוגן הצלה שלנו, הזכרון הנושא אותנו דרך המציאות הקשה שבהווה - "עקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור".

יחודו של יצחק, הוא שאינו מש ממקומו. הוא נשאר יציב למרות הקשיים - ומעמיק את שורשיו בארץ.

מסביר זאת הרב חנן פורת: **מקור מס 6:**

במבט ראשון דומה, שדמותו של יצחק מצומצמת וחיוורת משהו בהשוואה לאברהם אביו – מייסד האומה, וליעקב בנו הבונה בפועל את בית ישראל.

גם מסלול חייו נע לכאורה במעגל מצומצם של חקלאי, הזורע וקוצר דרך שגרה, חופר בארות וטרוד בסכסוכי שכנים בלתי פוסקים על בעיות קרקע ומים.

אך התבוננות בפרשה מלמדת אותנו כי דווקא ב'צמצום' זה מתגלה כוחו של יצחק – הדבק באדמת ארץ ישראל בעקשנות וללא לאות.... נדרשת דבקות מיוחדת לאחיזה בארץ הנגב, ולפיכך בשעה שמבקש יצחק אבינו לרדת מצריימה בשנת הרעב – כאברהם אביו – נגלה אליו ה' יתברך וקורא באזניו:

"אל תרד מצרימה, שכון בארץ אשר אומר אליך גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל...". ומהי בדיוק "הארץ הזאת" ו"הארצות האל" – דבר זה מפורש בפסוק הקצר, המתאר את מילוי הצו: **"וישב יצחק בגרר"....**

דווקא בארץ גרר זו 'בין עזה לרפיח' – מצווה הקב"ה על יצחק לשכון, ואותה הוא מבטיח לו ולזרעו בהדגשה יתירה: "כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל". אכן אין חבל ארץ זו – קל ונוח למגורים אבל דווקא עליו נאמר: "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה' " (כ"ו, יב) וכדברי רש"י, עפ"י מדרש רבה: "לומר לך שהארץ קשה והשנה קשה" – ואף על פי כן – **"ויברכהו ה'!"**

מסביר הרב דרוקמן כי קדושתו של יצחק אבינו נעלה ביותר כי הוא יליד ארץ ישראל.

המדרש בתנחומא (תולדות ו' בובר): אומר:

מקור מס 7 :

"ויהי רעב בארץ" – בימי יצחק כבימי אברהם אביו. כשעולה בדעת יצחק לנהוג כאביו ולרדת מצרימה, מצווה אותו ה': "אל תרד מצרימה, שכון בארץ". "אביך שבא מחוצה לארץ – ירד למצרים; אבל אתה, שנולדת בארץ ישראל, ואתה עולה טהורה – תרד?!".

מסביר הרב דרוקמן : מקור מס 8 :

יצחק, שמעולם לא נשם מטומאת אויר ארץ העמים, הוא עולה תמימה, ועל כן נצטוה: "אל תרד מצרימה - שכון בארץ". חז"ל שומעים כאן כפילות ציווי, בלא תעשה ועשה, כאשר הציווי השני – "שכון בארץ" - נראה כמיותר. הם מבינים שהתוספת של "שכון בארץ" באה לדרוש מיצחק עשייה מיוחדת, להטיל עליו

תפקיד מיוחד. כך דורשים חז"ל בבראשית רבה (סד, ג): "שכון בארץ – עשה שכונה בארץ ישראל; הוי נוטע, הוי זורע. דבר אחר: שכון בארץ – שכן את השכינה בארץ".

על רקע האמור, אומר הרב דרוקמן מקבל הסיפור הבא על אודות מרן הגראי"ה קוק זצ"ל אור חדש:

מסופר על מרן הגראי"ה קוק זצ"ל (בחוברת לשלושה באלול ב, אות נג), שהשתתף בחגיגת נטיעות במגדיאל (כיום חלק מהוד השרון). ובשעה שכיבדוהו בנטיעה הראשונה. "היה בהתרגשות נוראה, ברעדת-קודש. זלגו עיניו דמעות ופניו כלפיד אש, ולא לקח את המעדר, אך בידו טיפל ברגבי האדמה. וכשנשאל על התרגשות זו, שהיא כמו שראוהו בקבלת מלכות-שמים בקריאת שמע - אמר: הרי זו התדבקות במידותיו של הקב"ה, להתעסק במטע הארץ, כדברי חז"ל במדרש רבה, פרשת קדושים". כך הוא הדבר כשחשים בפועל - "ובו תדבקון"

זהו המסר העיקרי שאנו לומדים מיצחק, המהווה כעין סינטזה בין אברהם שקיבל את "ההבטחה" בברית בין הבתרים " ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה " לבין יעקב שבירידתו, שאכן חשש מפניה, החל את הגלות במצרים. יצחק הוא האב, המוכן להקריב עצמו, האב שלא משנה מקומו. האב שמלמד אותנו, כי יש להאחז בכח בארץ בבחינת " לא נעזבנה עד עולם"

מעבר לדיון במהותו של יצחק, נראה כי יד לדון גם בירידתם של אברהם ויעקב.

ירידת אברהם מצרימה:

ירידתו של אברהם מצרימה מתוארת בפסוק 0 בראשית י"ב, י): "ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ" הרמב"ן תוהה על יציאה זו של אברהם ולדעתו, אברהם חטא גדול בכך שלא בטח בה', ירד למצרים וציווה על שרה לשקר לפרעה

מקור מס 9 הרמב"ן :

"ודע, כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה, שהביא אשתו הצדקת במכשול עוון מפני פחדו פן יהרגוהו. והיה לו לבטוח בה' שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש בא-לוהים כוח לעזור ולהציל. גם יציאתו מן הארץ שנצטווה עליה בתחילה מפני הרעב - עוון אשר חטא, כי

הא-לוהים ברעב יפדנו ממות". הרמב"ן ממשך וקובע כי על חטא זה נגזר השעבוד על בני ישראל במצרים: "ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה, במקום המשפט - שמה הרשע והחטא."

הרמב"ן רואה בירידת אברהם מצרימה מפני הרעב, אחרי עלייתו מחרן חטא, ויותר מכך אומר הרמב"ן כי על חטא זה נגזרה הגלות במצרים כפי שראינו כברית בין הבתרים.

הרב יואל בן-נון טוען שמצד פשט המקרא יש מקום להרהר על דברי הרמב"ן: האמנם חטא אברהם בכך שירד למצרים?

לפני הירידה למצרים, כאשר אברהם היה באלון-מורה, הבטיח לו הקב"ה: "לזרעך אתן את הארץ הזאת".

מעולם לא הובטח לאברהם, אומר הרב בן נון כפי ששרים היום: 'לך אתן את הארץ הזאת', אלא רק "לזרעך". ההבטחה האישית - "כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם" - הגיעה רק אחרי הירידה למצרים, אחרי החזרה לארץ ישראל ואחרי שאברהם נפרד מלוט. ואכן, לצד הבטחה זו היה גם ציווי: "קום התהלך בארץ לאורכה ולרוחבה כי לך אתננה". מסכם **הרב בן נון מקור מס 10:**

"עד שנפרד אברהם מלוט - לא הובטחה לו הארץ, וממילא הוא גם לא היה רשאי להתהלך בארץ ולהתיישב בה. עדיין הוא חייב לנדוד, ועדיין הייתה רשות בידו לרדת מהארץ מפני הרעב. רק אחרי שהארץ הובטחה לו בלשון "לך ולזרעך" - היה עליו לבטוח בה' ולא לרדת מהארץ. ואכן, מאותו רגע - לא ירד אברהם מהארץ, ואף יצחק בנו לא ירד מהארץ בשנות הרעב. לפי פשוטו של מקרא, אם כן, נראה שיש מקום להשיב על תלונתו של הרמב"ן, ולקבוע כי לא חטא אברהם בירידתו למצרים מפני הרעב"

עולה מכאן, שגם על אברהם, כמו גם יצחק, לאחר ההבטחה "כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם" חל איסור לעזוב את הארץ.

ירידת יעקב:

יעקב יורד מהארץ פעמים: בפעם הראשונה יוצא לבדו לחרן ובפעם השניה יורד עם כל משפחתו וכל רכושו למצרים.

בירידתו לחרן נאמר:

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה": אם התורה רוצה לאמר לנו מהיכן יעקב יצא ולאן הוא הלך היה צריך לומר "ויצא יעקב מבאר שבע לחרן", מדוע הכפילות של "ויצא...וילך"? מסביר בעל בית הלוי שיש כאן שני עניינים:

א. היציאה מבאר שבע.

ב. ההליכה לחרן.

לכל עניין יש תכלית בפני עצמו. היציאה מבאר שבע היא כדי לברוח מעשיו שביקש להרוג את יעקב אחרי שהוא לקח ממנו בחכמה את הברכות.

ההליכה לחרן היא תכלית בפני עצמה - לשאת אישה. את שני העניינים הללו אנחנו רואים בדברי רבקה ליעקב ששונים מדברי יצחק אליו.

רבקה אומרת ליעקב: "הֲנִי עֲשׂוּ אָחִיךָ מִתְנַחֵם לְךָ לְהִרְגֶךָ. וְעַתָּה בְנֵי שְׁמֵעַ בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח לְךָ אֶל לְבָן אָחִי חֲרָנָה" - כלומר תכלית היציאה מבאר שבע היא לברוח מעשיו.

יצחק אומר ליעקב: "לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן. קוּם לְךָ פָּדְנָה אֲרָם בֵּיתָה בְּתוּאֵל אָבִי אִמְךָ וְקַח לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבָן אָחִי אִמְךָ". - תכלית ההליכה לחרן היא לשאת אישה.

הבריחה מעשיו וההליכה לחרן קשורים אחד בשני. יעקב נאלץ לעזוב את ביתו ואת ארץ ישראל - ארץ אבותיו, אך "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע", כי מהגלות שנגזרה על יעקב צומחת ישועה בדמות רחל ולאה שאיתן הוא בונה את עם ישראל וחוזר לארץ ישראל שלם.

ביציאתו לחרן - הקב"ה הבטיח ליעקב בחלומו שלושה דברים:

א. "הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנָנָה וְלִזְרַעְךָ".

ב. "וְהָיָה זֶרְעֶךָ פֶּעֶפֶר הָאָרֶץ וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקָדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה...".

ג. "וְהָיָה אָנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ..". רק לאחר ההבטחה, ממשיך יעקב בדרכו ויודע כי ה' יצליח דרכו וברשותו הוא הולך.

ביציאת יעקב למצרים נאמר:

בראשית מו א מקור מס 11:

"ויסע ישראל וכל אשר לו ויבוא בארה שבע ויזבח זבחים לאלוהי אביו יצחק: ויאמר אלוהים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני: ויאמר אנכי האל אלוהי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם"

כִּי מִכֵּל מִשְׁבֵּר הָאֲבוֹת יֵצְאוּ מַחֲזֻקִּים:
אֲבָרָהֶם - "וַיְהִי לוֹ צֶאֱן וּבִקָּר וְחַמּוֹרִים וְעִבְדִּים
וּשְׁפָחוֹת וְאֲתוֹנוֹת וְגַמְלִים... וְאֲבָרָהֶם כִּבְדֵּם מְאֹד
בְּמִקְנֵה בְּכֶסֶף וּבְזֹהֶב" (בְּרֵאשִׁית י"ב, י"ג).
יִצְחָק - "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵיבָל וַיִּמְצָא בִשְׁנֵה
הַהָיָה מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ד', וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ
הַלֹּךְ וְגָדוֹל עַד כִּי גָדַל מְאֹד וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה צֶאֱן
וּמִקְנֵה בִקָּר וְעִבְדוּדָה רַבָּה" (כ"ו, י"ב-י"ד).
יִעֲקֹב - יוֹסֵף בְּנֵו נִהְפֵךְ לְשֵׁר הָאוֹצֵר בְּמִצְרַיִם
וְכֹלְכֵל אֶת אֲבִיו וְאֲחָיו בְּעוֹשֵׁר וּבְכַבּוּד כְּכָתוּב:
"אֵל תִּירָאוּ, אֲנִכִּי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם"
(שָׁם, נ', כ"א).

וּמִסְכֶּם הָרֶב בִּיגוֹן: מִקּוֹר מֵס 12:

"כֵּל אֶחָד מֵהָאֲבוֹת אֵינוּ יוֹשֵׁב בְּחִיבּוּק יְדָיִם
בְּזִמְנֵן הַמִּשְׁבֵּר הַכֹּלְכֵלִי אֲלֵא תוֹפֵס יוֹזְמָה וּפּוֹעֵל
בְּמִטְרָה לְשֵׁרֹד: אֲבָרָהֶם יוֹרֵד לְמִצְרַיִם, לְשִׁבּוֹר
אוֹכֵל. יִצְחָק יוֹרֵד לְגֵרָר, זֹרַע וְאֶף חוֹפֵר בָּאֲרוֹת.
יִעֲקֹב אֲבִינוּ שׁוֹלַח אֶת בְּנָיו לְשִׁבּוֹר לֶחֶם בְּמִצְרַיִם,
וְהַקֵּב"ה שׁוֹלַח אֶת יוֹסֵף לְמַחֲיָה לְאֲבִיו וּלְאָחָיו".
וְלִימִינוּ (2008) "מַעֲשֵׂה אֲבוֹת סִימָן לְבָנִים". יֵשׁ
לְלַמּוֹד בְּמִיּוֹחַד מִיִּצְחָק אֲבִינוּ אֲשֶׁר לְמִרְוֹת שֶׁהִיא
בְּאֶרֶץ הַנְּגֵב וּלְמִרְוֹת הָרֵעֵב, זֵרַע מִתּוֹךְ אֲמוֹנָה
כְּכָתוּב "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵיבָל, וַיִּמְצָא בִשְׁנֵה
הַהָיָה מֵאָה שְׁעָרִים", וְלֵאמֹר עוֹד אֲלֵא חִפְרָה בָּאֲרוֹת
לְמַחֲיָתוֹ וּלְמַחֲיָת צֶאֱנוּ - כֵּךְ גַּם אֲנוּ בְּשַׁעַת
מִשְׁבֵּר צְרִיכִים לְהַמְשִׁיךְ וּלְעֲמוֹל וּלְזֵרוּעַ
וּלְהַתְּפִלֵּל וּלְמַצּוֹא מִקּוֹרוֹת קִיּוֹם דּוֹגְמַת הַבָּאֲרוֹת
שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוּ יַחַד עִם זֵאת עֲלֵינוּ לְלַמּוֹד מִיּוֹסֵף
הַצַּדִּיק שֶׁבְּשַׁעַת הַשַּׁפֵּעַ אֲגַר וְחֹסֵךְ, וּבְשַׁעַת
הַמִּשְׁבֵּר צִמְצָם אֶת הַהוֹצָאוֹת בְּמִידַת הָאֲפֶשֶׁר -
כֵּל זֵאת מִתּוֹךְ הָאֲמוֹנָה שֶׁהִירִידָה שְׁלוֹ וִירִידַת
הָאֲחִים לְמִצְרַיִם, וְכֵן הַמִּשְׁבֵּר הַכֹּלְכֵלִי - הַכֵּל
לְטוֹבָה, כִּפִּי שְׁאֵמֵר לְאֲחָיו: "אַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי
רַעָה אֲלֵקִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה לְמַעַן עֲשׂוֹת בְּיוֹם הַזֶּה
לְהַחֲיֹת עִם רַב".

נִיתֵן לְדִיִּיק מֵהַפְּסוּק שְׁנֵי עֲנִינִים , דְּבַר רֵאשׁוֹן
מְדוּעַ מִקְרִיב יִעֲקֹב זְבָחִים וְדְבַר שְׁנֵי מְדוּעַ הוּא
מִקְרִיב לְאֵלֹקֵי אֲבִיו יִצְחָק דּוּקָא . מְדוּעַ מוֹזְכָר
כֵּאֵן דּוּקָא יִצְחָק וְלֵא אֲבָרָהֶם?
אֲלֵא שְׁחַשְׁשׁ יִעֲקֹב לְרַדַּת מִצְרַיִמָה שֶׁהָרִי הָאֵל
עֲצַר אֶת יִצְחָק אֲבִיו מִרַדַּת מִצְרַיִמָה. וְלִכֵּן פּוֹנֵה
הוּא דּוּקָא אֵל אֱלֹהֵי יִצְחָק אֲבִיו.
מִכָּאֵן בְּרוּרָה גַּם הוֹרָאתָ הָאֵל : אֵל תִּירָא מִרַדַּה
מִצְרַיִמָה!
שֶׁהָרִי יִרִידַת יִעֲקֹב מִצְרַיִמָה הִיא עַפ"י צִוּוּי ה' ,
כִּפִּי שְׁאוּמְרִים אֲנוּ בְּהַגְדָה שֶׁל פֶּסַח
" וַיִּרַד מִצְרַיִמָה אֲנוֹס עַל פִּי הַדִּיבּוֹר , וַיִּגַּר שֵׁם
מִלְמַד שֶׁלֹּא יִרַד לְהַשְׁתַּקֵּעַ אֲלֵא לְגוֹר שֵׁם ...."

רַק לְאַחַר שֶׁבְּטוּחַ יִעֲקֹב כִּי יֵשׁ צִוּוּי לִיִּצְיָאָה ,
תּוֹךְ שְׁמִירַת הַהִבְטָחָה כִּי לְזֵרַעְךָ נִתְּתִי אֶת הָאֶרֶץ
הַזֹּאת , יוֹצֵא יִעֲקֹב מִצְרַיִמָה.

רוֹאִים אֲנוּ כִּי מַעֲלַתוֹ שֶׁל יִצְחָק הִיא הַהִדְבָּקוֹת
בְּאֶרֶץ , הֵן בְּפִנְ הַפִּיזִי וְהֵן בְּפִנְ הַרוּחָנִי
וְעַל כֵּךְ מַעֲיֵד גַּם שְׁמוֹ , כִּפִּי שְׁאֵמֵר מִרְן הָרֶב
אֲבָרָהֶם יִצְחָק הִכְהֵן קוֹק כִּי יִצְחָק שֶׁהִיא "עוֹלָה
תְּמִימָה" וּמַעוֹלָם לֹא יֵצֵא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל , בְּשִׁמּוֹ
רְמוּזִים אַרְבַּע מִשְׁמוֹת אֲרֻצְנוֹ: שֵׁם יִצְחָק הוּא
רֵאשִׁי תִיבּוֹת:
(אֶרֶץ) יִשְׂרָאֵל,
(אֶרֶץ) צְבִי (עַפ"י כְּתוּבוֹת ק"י"ב),
אֲרֻצּוֹת (חֵיִים) (עַפ"י יְרוּשְׁלַמִּי כְּלֵאִים פֶּרֶק ט' ,
הַלְכָה ג'),
(אֶרֶץ) הַקְּדוּשָׁה.

הָרֶב דָּב בִּיגוֹן בְּמֵאֲמָרוֹ עַל הַנוֹשָׂא: אֲלֵקִים חֲשַׁבָה
לְטוֹבָה - לְפִרְשַׁת תּוֹלְדוֹת , שֶׁל מִכּוֹן מֵאִיר,
מְדַגִּים אֶת הָאִימְרָה כֵּאֲשֶׁר הוּא מֵרָאָה כִּיִּצְד
הָאֲבוֹת הַתְּנַהֲגוּ בְּעַת מִשְׁבֵּר כֹּלְכֵלִי חֲמוֹר עַד כִּדִּי
רַעֵב:

אֲבָרָהֶם אֲבִינוּ נֵאֱלָךְ לְרַדַּת לְמִצְרַיִם: "וַיְהִי רַעֵב
בְּאֶרֶץ וַיִּרַד מִצְרַיִמָה לְגוֹר שֵׁם כִּי כִבְדֵּם הָרַעֵב
בְּאֶרֶץ" (בְּרֵאשִׁית י"ב, י').
יִצְחָק אֲבִינוּ יִרַד רַק לְגֵרָר: "וַיְהִי רַעֵב בְּאֶרֶץ
מִלְכָּד הָרַעֵב הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אֲבָרָהֶם,
וַיִּלְךְ יִצְחָק אֵל אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִישְׁתִּים גֵּרָרָה" (כ"ו, א').

יִעֲקֹב אֲבִינוּ יִרַד מִצְרַיִם וְשֵׁם נִשְׂאָרוֹ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
תְּקוּפָה אֲרוּכָה: "כִּי חֲזַק הָרַעֵב בְּכֹל הָאֶרֶץ, וַיִּרָא
יִעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם... וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׁמַעֲתִי
כִּי יֵשׁ שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם רַדוּ שְׁמָה וּשְׁבָרוּ לָנוּ מִשֵּׁם
וְנַחֲיָה וְלֹא נִמּוֹת" (מ"ב).

אֲבֵל הַמִּקְרָא מְדַגִּים גַּם , אֹמֵר הָרֶב בִּיגוֹן